

NICODIM MUNTEANU, UCENIC AL SFÂNTULUI IERARH IOSIF NANIESCU

Pr. dr. Vasile-Lucian V. GOLDAN
Facultatea de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae” din Iași

Abstract

Nicodim Munteanu, the second patriarch of the Orthodox Church in Romania is one of the few direct disciples of Saint Joseph the Merciful. The Holy Hierarch was involved in the formation of his apprentice, modeling, financing and fighting for the promotion of young Nicolae, who later became Nicodim. Like the founding right, Saint Joseph not only helped Nicodim to carry out simple administrative functions, but invested in him his entire attention, developing him from a simple seminarian student, a true pillar of the Church. The financing of the studies, the promotion in the hierarchical steps and last but not least the training in the rigor of the hesychastic life promoted by Saint Paisie, by Veniamin Costache and by Saint Joseph were to help the young Nicolae throughout his life, and through him, the hesychastic heritage was about to continue. The present work is intended to be an historical incursion, during the late 19th century, a systematic and objective presentation of the main stages about the climbing of the monastic steps by the young monk Nicodim Munteanu.

Keywords: Nicodim Munteanu, Saint Joseph, the 19th century, hesychasm.

Introducere

Citând un proverb arab, Marc Bloch spune că oamenii seamănă mai mult cu vremea lor decât cu părinții¹, omul dezvoltându-se într-un context socio-politic și cultural, dar și sub lumina formatoare a unei persoane, a unui mentor sau a unui părinte spiritual. Nicolae Munteanu, mult mai cunoscut în istoriografie ca Nicodim Munteanu, a avut șansa de a fi contemporan și apropiat, cu unul dintre sfinții români. Grijă Sfântului Ierarh față de Nicodim avea să se manifeste într-un mod concret, cel din urmă fiind stipendistul celui dintâi, dar pe lângă sprijinul financiar și promovarea tânărului

¹ „Les hommes ressemblent plus à leur temps qu` à leurs pères” (Marc Bloch, *Apologie pour l'histoire ou Métier d'historien*, Paris, 1964, p. 15).

monah în ierarhia bisericească, Nicodim vede în Sfântul Iosif un părinte duhovnicesc, un model, un păstor care-și pune viața pentru oile sale.

Lucrarea de față este rezultatul consultării fondului arhivistic al Mitropoliei Moldovei și Sucevei din perioada 1875-1902 și se dorește a fi o scurtă incursiune istorică în viața tânărului Nicolae Munteanu, incursiune ce dorește să surprindă, pe baza documentului de arhivă, atât evoluția tânărului teolog, apoi monah Nicodim, cât și implicarea directă a mitropolitului Moldovei în formarea celui ce avea să devină episcop, mitropolit și în cele din urmă al doilea patriarh al României.

1. Nicolae Munteanu – reperele vieții

Despre patriarhul Nicodim avem informații detaliate în ceea ce privește activitatea sa ca episcop al Hușilor, mitropolit al Moldovei și, mai ales, ca patriarh al României, dar foarte puține informații despre perioada formării sale ca teolog și monah. În manualele de istorie a Bisericii Ortodoxe Române, despre tânărul Nicolae Munteanu ni se oferă puține informații. S-a născut la 6 decembrie 1864, la Pipirig-Neamț, într-o familie de țărani². Părintele profesor Ion Vicovan dezvoltă în câteva rânduri aspecte ale copilăriei ierarhului spunând că „unchiul său după tată, părintele Vasian Panait, unul dintre ucenicii cunoscutului stareț al Mănăstirii Neamț, Neonil, acesta la rândul său ucenic al Sfântului Paisie Velicicovski”³ avea să-i fie primul model al lumii monahale. Trimiterea făcută către Neonil, iar mai apoi către Paisie⁴ nu este altceva decât o legitimare a acțiunilor monahilor, elogiind meritele predecesorilor și arătând că ei sunt continuatorii aceluiași duh isihast⁵. Părintele Vasian îl va susține

² Pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. III, ed. a III-a, Editura Trinitas, Iași, 2008, p. 378.

³ Pr. Ion Vicovan, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. II, Editura Trinitas, Iași, 2002, p. 232.

⁴ „Starețului Paisie îi revine meritul de a fi reorganizat viața și trăirea ascetico-monahală în țările române” (ierom. Chesarie Gheorghescu, *Personalitatea religios-morală a starețului Paisie Velicicovski*, în „Glasul Bisericii”, anul XXIX (1970), nr. 1-2, p. 114).

⁵ „Principiile vieții monahale de obște și practica rugăciunii lui Iisus – dezvoltate de Paisie – s-au manifestat în istoria spiritualității ortodoxe românești prin două ramuri distincte. Prima dintre ele s-a dezvoltat în mănăstirile moldave Neamț, Secu și Sihăstria – continuator fiind însuși mitropolitul Veniamin Costachi,

financiar pentru a finaliza studiile școlii primare din Târgu-Neamț⁶, iar mai apoi, Nicolae se înscrie la Seminarul Teologic „Veniamin Costachi” din Iași⁷. În perioada studiilor seminariale, între anii 1882 și 1890⁸, tânărul Nicolae avea să fie remarcat de mitropolitul Moldovei, devenind unul dintre stipendiștii ierarhului.

Părintele profesor Ion Vicovan susține ideea conform căreia, în anul 1884, Nicolae devine „ucenic în casa mitropolitului Iosif”⁹. Nu există un document care să ateste acest fapt, dar obiceiul unui ierarh de a avea un ucenic „de casă” este întâlnit chiar la Sfântul Iosif care, în vremea episcopiei la Argeș, își ia ca ajutor un tânăr pe nume Florea, care avea să-l servească până în momentul alegerii sale ca mitropolit al Moldovei. Detalii despre acest „băiat din casă”, cum era numit de către Iosif, avem dintr-o notiță a sa în care erau trecute toate sumele de bani ce i le plătise tânărului, cât și data și

iar mai apoi Sfântul Ierarh Iosif Naniescu (despre care se spune că a fost ultimul care a trăit în duhul paisian și, totodată, a promovat acest curent ascetico-mistic, până la începutul secolului al XX-lea) – iar cea de a doua, la centrele monahale din Țara Românească, la Cernica și Căldărușani, prin sfinții ierarhi Grigorie Dascălul și Calinic de la Cernica” (Pr. dr. Vasile-Lucian Goldan, *Profil și specific misionar panortodox în secolul al XVIII-lea*, Editura Doxologia, Iași, 2019, p. 140).

⁶ Pr. Ion Vicovan, *op. cit.*, p. 378.

⁷ Pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, *op. cit.*, p. 232.

⁸ Nicolae Munteanu urmează cursurile seminariale timp de opt ani, finalizând cursurile seminarului de gradul I și II. Perioada studiilor sale coincide cu perioada încercării de reorganizare a seminarului aflat la Mănăstirea Socola și care, din cauza lipsei unui imobil adecvat, avea să se mute cu chirie, începând cu anul 1885, în diferite imobile din orașul Iași. În anul 1885, ministrul Cultelor și al Instrucțiunii publice, D. Cuza, înaintează Regelui Carol un raport în care cere destituirea din funcția de director a arhimandritului Teoctist Scriban și înlocuirea lui cu Varlaam Răileanu, fiind puse pe seama celui dintâi multe dintre problemele seminarului. Raportul este important și pentru faptul că, în preambulul textului, D. Sturza face o scurtă caracterizare imobilului de la Socola care, spune el: „e compus dintr-un rând de chilii insuficiente și improprii pentru clasă și pentru internat, strâmte, fără aer și fără lumină. (...) orice restaurare devine imposibilă, căci ea nu ar face decât ar perpetua o stare de lucruri dăunătoare acestui institut. Este de absolută necesitate a se clădi un local cu totul nou. Până ce însă acest edificiu se va ridica, seminarul trebuie mutat într-un loc cuviincios”. Gheorghe Adamescu, *Istoria Seminarului „Veniamin” din Iași (1803-1903)*, Institutul de arte grafice „Carol Göbl”, București, 1904, anexa nr. 80, *Raportul Ministrului de Instrucțiune pentru destituirea Directorului Teoctist Scriban. 28 Noiembrie 1885*, p. 126.

⁹ Pr. Ion Vicovan, *op. cit.*, p. 378.

locul efectuării plăților: „Însemnare de bani ce am dat lui Florea, băiatul din casă în deosebite rânduri, în socoteala lefii lui de 30 de franci pe lună începând de la 1 Iulie anul 1873, când l-am luat de la Argeș în casa de la Biserica unde era și până la 12 Martie 1876, când am plecat din București la Iași și el a ales să se întoarcă la Argeș după dorința lui. 18 napoleoni în diferite rânduri până în anul 1875; două lire turcești în 1875; șapte lire turcești la 11 septembrie 1875 când a plecat cu d-nul Theodosie din Iași la București; două lire turcești la 21 Februarie 1876 în București; trei lire turcești la 12 martie 1876, când am plecat eu la Iași și 13 lire turcești la 25 aprilie”¹⁰. În total, Sfântul ierarh plătește lui Florea în cele 32 de luni suma de 960 de franci.

În perioada anilor 1884-1890 Nicolae Munteanu continua studiile seminarului din Iași. Alte informații cu privire la tânărul seminarist Nicolae nu mai avem decât odată cu momentul trimerii lui la studii în Kiev.

2. Bursa de studii

Burse pentru studenții teologi au fost date încă din anul 1879, când Ministrul Cultelor, în ședința Sfântului Sinod din 24 noiembrie, declara că, la rugămintea lui Naniescu, a prevăzut în buget șase burse de câte 2.000 de lei pentru absolvenții seminariilor ce vor să urmeze cursurile Facultății de Teologie de la Cernăuți. Tot el promitea că începând cu anul următor se vor acorda opt burse¹¹.

Interesul pentru studiu aprofundat al teologilor români este unul cunoscut și de la acest obicei nu făceau rabat nici teologii sfârșitului de secol al XIX-lea. Apropierea Moldovei de Rusia Țaristă înlesnea înscrierea tinerilor teologi la renumita Academie Duhovnicească de la Kiev, întemeiată de Petru Movilă. Cu toate că se inaugurasă și o Facultate de Teologie la Iași, mulți tineri absolvenți ai Seminarului de la Socola au căutat să plece la studii în Kiev. Motivele acestei dorințe majoritare ar putea fi cel puțin două: în primul rând vorbim despre prestigiul Academiei, siguranța continuității oferite de instituție, valoarea recunoscută a unei diplome

¹⁰ Biblioteca Academiei Române Secția Manuscrise, III, Varia 1-9, Documente Istorice, Iosif Naniescu, *Însemnări de la vizitele primite la schit sau la mănăstire*, f. 6.

¹¹ *Sumarul ședinței Sfântului Sinod din 24 noiembrie 1879*, în „Biserica Ortodoxă Română”, nr. 4, anul VI (1881), pp. 209-210.

obținute la Kiev, cât și posibilitatea de a învăța limba rusă; în al doilea rând, motivația financiară, fiind știut că puteau primi o bursă substanțială.

Apropierea Sfântului Iosif de Rusia nu era doar una de natură sentimentală (era născut în Imperiul Țarist – în anul 1818, Basarabia era de șase ani anexată Imperiului), ci el este cel care putea mijloci pe lângă consulul Imperiului Țarist¹², pentru ca un anume absolvent al seminarului să primească un loc în Academia Duhovnicească din Kiev și bursa aferentă locului ocupat. Bursa despre care am menționat se oferea de către Sinodul Bisericii Ruse tuturor cursanților Academiei. Pentru că valoarea ei nu era prea mare, studenții români solicitau ierarhului Naniescu să mai poată primi încă o bursă, iar aceasta era acordată studenților de către Guvernul Imperial, din fondurile mănăstirilor românești aflate în Basarabia.

Cele două burse sunt complementare, cea din urmă, nu o exclude pe cea dintâi, și erau acordate studenților români în urma cererii lor. Aceste două burse, dacă erau obținute, asigurau liniștea necesară studiului aprofundat, cel admis la Academie nemai-fiind obligat să presteze alte servicii pentru a se întreține. Pe lângă bursele menționate, mitropolitul, după caz, putea avea un stipendist, adică un întreținut personal, sau mai mulți, cărora nu se sfia să le trimită diferite sume de bani în mod regulat. Cei mai cunoscuți stipendiști sunt Nicolae Munteanu, viitorul mitropolit al Moldovei și al doilea Patriarh al României Nicodim, și Andrei Ionescu, membru în corul lui Musicescu. Doar Nicodim Munteanu a urmat cursurile Academiei de la Kiev, prin adresa cu numărul 1.148, din

¹² Consulatul de la Iași a avut o existență de aproape 140 de ani (1782-1918). Consulii care au colaborat cu mitropolitul Naniescu au fost: Alexandru Iacobson – cel care avea să-l întâmpine pe Țarul Alexandru la Sculeni, Iași – care în perioada 1879-1880 a avut funcția de însărcinat cu afaceri al Rusiei la București, în condițiile în care ministrul rezident, baronul Stuart, a fost rechemat la Petersburg, iar numirea unui înlocuitor se amâna, și Alexandre Giers, cel care a ocupat funcția de consul general al Imperiului Rus la Iași între 22 aprilie 1890 și 18 mai 1899. Giers este nepotul de frate al ministrului rus de Externe, N.K. Giers, fost secretar al consulatului rus din Iași, între 1841-1847, iar mai apoi consul între 1859 și 1865. Verișoara lui, Olga, fiica lui N.K. Giers, era căsătorită cu Gh. Rosetti-Solescu, ministru al României la Petersburg între anii 1895-1911. Adrian-Bogdan Ceobanu, *Diplomați în Veciul Regat – familie, carieră și viață socială în timpul lui Carol I (1878-1914)*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2015, pp. 85-87.

14 iulie 1890, Naniescu ruga pe consulul rus la Iași ca seminaristul Nicolae Munteanu să primească un loc între cursanți¹³.

Pentru a obține un loc de cursant al Academiei din Kiev și, implicit, bursa sau bursele menționate era nevoie de îndeplinirea câtorva condiții. Menționăm că doar absolvenții seminarului cu 7 clase puteau urma cursurile sus-menționate. Primul pas consta în trimiterea unei cereri nu către consulul rus, ci către mitropolitul Moldovei: „Dorind a ne completa studiile în Spirituala Academie din Kiev, venim cu cel mai profund respect a Vă ruga să binevoiți a mijloci pe lângă Înaltul Guvern Imperial al Rusiei, spre a fi primiți în numărul studenților sus-numitei Academii și a ni se acorda câte una dintre bursele, ce de obicei se acordă studenților români din fondurile averilor mănăstirilor din Basarabia, deoarece nu avem alte mijloace de întreținere și, prin urmare, nu ne-ar ajunge bursa ce se acordă de către Sfântul Sinod al Rusiei studenților Academiei”¹⁴.

Pasul al doilea ținea de receptivitatea ierarhului față de semnatul sau semnatarul cererii. Dacă nu existau motive de îngrijorare față de semnat, ierarhul trimitea la rândul său o cerere Consuluului Imperiului Rus la Iași, în care cerea locuri pentru fiecare viitor cursant în parte. Adresa cu numărul 1.445, din 13 iulie 1896, ne prezintă o astfel de situație: „...Domnule Consul, să binevoiți a mijloci locurilor competente cele ce veți crede de cuviință pentru ca numiții clerici seminariști să poată obține un rezultat satisfăcător la cererea lor”¹⁵.

Dacă mitropolitul trimitea cereri pentru toți, trebuie menționat că nu toți primeau bursa de la Guvernul Imperiului Rus și, bineînțeles, aprobarea consiliului Academiei Duhovnicești. Practic această aprobare, care de multe ori era una formală, reprezenta al treilea pas al procedurii de admitere. Nu se cunosc motivele respingerii cererii, probabil din cauza lipsei locurilor, dar respingeri au existat. S-au întâlnit și cazuri când consulul a cerut ierarhului detalii despre cel care era propus pentru a deveni cursant al Academiei.

¹³ Arhivele Naționale Române, Filiala Iași, Fond Mitropolia Moldovei și Sucevei, nr. 2/1896, f. 28.

¹⁴ *Ibidem*, f. 1.

¹⁵ *Ibidem*, f. 2.

Un exemplu este dat de cazul lui Dimitrie Popescu, pedagog al Seminarului „Veniamin”, care după susținerea bacalaureatului a dorit să se înscrie la cursurile Academiei¹⁶. Consulul rus cere informații suplimentare despre el în două adrese – prima cu numărul 43 din 1901¹⁷ și cea de a doua cu numărul 67, din 3 august 1901¹⁸.

Următoarea etapă, cea de a patra, consemna răspunsul favorabil al cererii mitropolitului către consul: „Am onoarea a vă aduce la cunoștință I.P.S. Voastre că Sfântul Sinod prin decizia din 4/10 septembrie a.c. a dispus a se autoriza consiliului Academiei Duhovnicești din Kiev să primească pe Constantin Sandovici și Ion Țincoca în numărul studenților Academiei, fixând pentru întreținerea lor în Academie, din ziua intrării stipendiei din sumele Sfântului Sinod”¹⁹. Răspunsul consulului era redactat în limba rusă și însoțit mereu de o traducere în română.

În cazul neaprobării, consulul rus nu mai trimitea nici un fel de răspuns, nefiind nevoit să motiveze decizia sa sau a sinodului Academiei. În exemplul arătat mai sus, din trei propuneri, doar doi seminariști au primit acordul.

Tinerii din alte eparhii erau nevoiți să trimită mai întâi petiție ierarhului locului, iar acesta trimitea mitropolitului Naniescu, care la rândul lui înainta cererea Consulatului țarist – cazul lui Ion Țincoca²⁰. De ce era nevoie și de aprobarea ierarhului său? În primul rând pentru a respecta jurisdicția eparhiei acestuia, dar poate cel mai important fapt, ierarhul devenea cel care recomanda și, totodată, garanta pentru cel trimis la studii.

Preoții puteau pleca și ei la studii dacă aveau seminarul absolvit. Într-o notă din fila 28 a dosarului citat, aflăm că prin adresa cu numărul 1.446, din 27 august 1885, s-a făcut mijlocire pentru seminariștii Teodor Ghica și Vespasian Erbiceanu; iar prin adresa cu numărul 905, din 6 iulie 1892, s-a mijlocit pentru preotul Gh. Miron și seminariștii Theodor I. Macovei și V.I. Mihail²¹.

¹⁶ *Ibidem*, f. 40.

¹⁷ *Ibidem*, f. 45.

¹⁸ *Ibidem*, f. 46.

¹⁹ Adresa nr. 172, din 16 octombrie 1896. *Ibidem*, f. 3.

²⁰ *Ibidem*, f. 10.

²¹ *Ibidem*, f. 28.

După finalizarea studiilor, absolvenții se întorceau în țară. Consiliul Academiei²² trimitea diplomele²³, împreună cu atestatele²⁴ și situația școlară prezentată pe larg Mitropoliei Moldovei și Sucevei, care la rândul ei le trimitea eparhiilor din teritoriu.

Din dosarul studiat rezultă că din anul 1885 până în 1902, 25 de persoane au absolvit cursurile Academiei Spirituale din Kiev, toți având binecuvântarea și recomandarea ierarhului moldovean.

3. Urcușul treptelor monahale

Nicolae Munteanu urmează cursurile Academiei din anul 1890 până în 1895²⁵. În anul 1894 se întoarce în țară, unde este tuns în monahism la mănăstirea Neamț, iar doi ani mai târziu este hirototnit preot²⁶.

Pe statul de plată al catedralei din Iași, din luna aprilie a anului 1896, Nicodim Munteanu, ierodiaconul, care era și predicator în catedrală, avea un salariu lunar de 200 de lei. Pe același stat de plată vedem că personalul catedralei era alcătuit din 20 de persoane. Nouă erau monahi – (patru dintre ei paracliseri), iar cinci clerici. Suma totală primită de la minister era de 2.044 de lei pentru achitarea salariilor. Mitropolia avea 21 de membri în personal – cu tot cu ieromonahul Gherasim Gheorghiu, care decedase. Astfel mitropolia avea un arhimandrit de scaun (Daniil Obreja), un predicator, un mare ecleziarh, patru preoți, din care unul era duhovnic, un arhidiacon, trei diaconi, un cântăreț clasa I, unul clasa a II-a, doi canoanari, patru paracliseri și pe Gh. Gheorghiu, profesorul de cântări bisericești²⁷.

În adresa cu numărul 586 din 8 aprilie 1897, Sfântul Iosif menționează că „unul din serviciile de diacon (...) a devenit vacant în

²² Adresa nr, 673, din 4 iulie 1897. *Ibidem*, ff. 17-18.

²³ *Ibidem*, f. 43.

²⁴ *Ibidem*, f. 42.

²⁵ Traduce lucrările *Cuvântări apologetice* și *Un păstor model*. Diac. Gheorghe I. Moiescu, *Moartea și îngroparea fericitului întru pomenire Nicodim Patriarhul României*, în „Biserica Ortodoxă Română”, anul LXVI (1948), nr. 1-2, p. 19.

²⁶ † Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, „Patru trepte în cei 60 de ani de patriarhat ortodox român”, în vol. *Alte file de calendar de inimă românească*, Sibiu, 1988, pp. 44-69.

²⁷ Arhivele Naționale Române, Filiala Iași, Fond: Mitropolia Moldovei și Sucevei, Pachetul „Statul Casei Sfintei Mitropolii”, Dosar nr. 21/1896, f. 56.

urma hirotoniei în preot de către Noi înșine a ierodiaconului Nicodim Munteanu, licențiat în teologie, pe seama bisericii catedralei, carele rămâne a ocupa numai postul de predicator”²⁸. Dorește să numească în postul de diacon pe ierodiaconul Varlaam Arghirescu – seminarist în anul V (clasa a V-a) la Seminarul Veniamin.

Un an mai târziu, la 4 martie 1898, protoiereul urbei Iași, economul Pavel Savin, absolvent al Facultății de Litere din Iași, spiritual al Seminarului „Veniamin” și preot servitor al Sfintei Mitropolii, roagă pe Sfântul Iosif să fie suplinit, de la 1 martie, pe postul de preot al catedralei de către ieromonahul Nicodim Munteanu. Cererea este făcută pentru că Savin intra sub incidența legii cumulului de funcții²⁹. Cererea protoiereului este acceptată prin adresa cu numărul 12.959 din 10 martie 1898³⁰, iar ieromonahul Nicodim avea să fie ridicat la treapta de arhimandrit.

După doar un an, Sfântul Iosif, prin adresa cu numărul 670, din 7 aprilie 1899, înștiințează Ministerul Cultelor de vacantarea postului de mare ecleziarh al Mitropoliei, prin pensionarea arhimandritului Filaret Chinda. De la 1 aprilie a fost numit pe post, în mod provizoriu, ieromonahul Nicodim Munteanu³¹.

Cererea mitropolitului avea să fie respinsă de către Ministerul Cultelor, prin adresa cu numărul 24.290 din 15 aprilie 1899, motivul fiind acela că „ieromonahul Nicodim Munteanu ocupă deja postul de predicator și ține și locul de preot al p.c. protoiereu Savin”³². Mitropolitul insistă pentru numirea lui Nicodim, prin adresa cu numărul 745 din 27 aprilie 1899 și recomandă ministerului suplینirea postului de preot al protoiereului Savin de către Alexandru Vartic, parohul bisericii „Sfinții Trei Ierarhi”, pentru ca Nicodim să nu cadă sub incidența legii cumulului de funcții³³. Ministerul acceptă propunerea ierarhului, iar prin adresa cu nr. 27.048 din 29 aprilie 1899³⁴, Nicodim Munteanu este numit mare ecleziarh al Catedralei Mitropolitane.

²⁸ *Ibidem*, f. 36.

²⁹ Arhivele Naționale Române, Filiala Iași, Fond: Mitropolia Moldovei și Sucevei, Pachetul „Statul Casei Sfintei Mitropolii”, Dosar nr. 23/1898, f. 24.

³⁰ *Ibidem*, f. 33.

³¹ *Ibidem*, f. 31.

³² *Ibidem*, f. 35.

³³ *Ibidem*, f. 36.

³⁴ *Ibidem*, f. 43.

Sprijinul Sfântului Ierarh pentru Nicodim va continua și după momentul 1899. Astfel, în bugetul alocat Mitropoliei pentru anul 1900/1901, ierarhul este înștiințat, prin adresa cu numărul 1.660 din 3 aprilie 1900, că postul de predicator s-a suprimat³⁵. Mitropolitul redactează o adevărată apologie în sprijinul susținerii funcției de predicator în catedralele mitropolitane și episcopale, solicitând ministerului reînființarea postului de predicator, post ocupat la Iași de Nicodim Munteanu³⁶. Ministerul răspunde la 23 mai, solicitând mitropolitului să numească prin rotație preoți care să predice³⁷.

În același an, funcția de arhimandrit de scaun al Mitropoliei rămâne vacantă prin demisia fostului titular arhimandritul Daniil Obreja. Mitropolitul recomandă pentru această funcție, Ministerului Cultelor, pe marele ecleziarh, arhimandritul Nicodim Munteanu, prin adresa cu numărul 1.675 din 21 iulie 1900³⁸. Nicodim este numit prin înaltul decret regal cu numărul 3.212, de la 1 iulie³⁹. O lună mai târziu, prin adresa cu numărul 1.873 din 24 august, Sfântul Iosif cere ministerului și aprobarea salariului lui Nicodim Munteanu, începând cu luna iulie⁴⁰.

Din materialul de arhivă prezentat mai sus reiese că Nicodim nu a fost doar un simplu apropiat al Sfântului Iosif, ci unul dintre oamenii de încredere pe care mitropolitul îi promova și susținea necondiționat. Fără implicarea directă a ierarhului moldovean în promovarea lui Nicodim Munteanu, poate că astăzi filele din istoria Bisericii Ortodoxe Române ar fi fost altele.

Concluzii

Nicodim Munteanu avea să fie recunoscător binefăcătorului său. Imediat ce ajunge patriarh, el solicită întocmirea unei lucrări prin care să se facă tuturor cunoscute meritele Sfântului Iosif. Lucrarea, realizată de către Vasile Vasilache și tipărită la Mănăstirea Neamț, a reprezentat pentru mult timp singura monografie a Sfântului

³⁵ *Ibidem*, f. 54.

³⁶ *Ibidem*, f. 65.

³⁷ *Ibidem*, f. 73.

³⁸ *Ibidem*, f. 86.

³⁹ *Ibidem*, f. 90.

⁴⁰ *Ibidem*, f. 93.

Ierarh Iosif cel Milostiv. Implicarea Sfântului Iosif în formarea teologului Nicolae, iar mai apoi a monahului Nicodim a fost una providențială, moștenirea Sfântului Ierarh, aplecarea sa spre rugăciune și principiile vieții religios-morale fiind promovate prin ucenicii săi.

Asemenea dreptului de ctitorie, Sfântul Iosif nu l-a ajutat pe Nicodim să ocupe doar simple funcții administrative, ci a investit în el întreaga sa atenție, dezvoltând dintr-un simplu elev seminarist un adevărat stâlp al Bisericii.

Această lucrare a fost cofinanțată din Fondul Social European, prin Programul Operațional Capital Uman, proiect numărul POCU/380/6/13/123623 «Doctoranzi și cercetători post-doctorat pregătiți pentru piața muncii!».